

α. Παλαματζίδου
- Διαφωνώ με τον όρο "έω αναμείρε"
- Διαφωνώ με τον όρο "αυτοδιοίκηση"
- Διαφωνώ με τον όρο "αυτοδιοίκηση"
Βε- και αέθρο 32
όρο γιατί ο όρος "αυτοδιοίκηση"
« μεικτού μετ' αρίθμω.
Διαφωνώ με το σημείο 4
του σημειώματος 4
ως ανεξάρτητες δη-
μόσιες αρχές («
συνδυασμός)

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

(ΑΡΘΡΟ 110 ΠΑΡ. 2 ΣΥΝΤ. ΚΑΙ 119 ΚανΒ)

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Τον Μάρτιο του 1995 το ΠΑΣΟΚ ανέλαβε την πρωτοβουλία αναθεώρησης του Συντάγματος καταθέτοντας σχετική πρόταση στη Βουλή των Ελλήνων. Η πρόταση εκείνη συζητήθηκε διεξοδικά στην Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος, η οποία συνέταξε και υπέβαλε την έκθεσή της.

Βασική θέση του ΠΑΣΟΚ ήταν και είναι ότι η αναθεώρηση του Συντάγματος πρέπει να είναι το επιστέγασμα του θεσμικού εκσυγχρονισμού που συντελείται στο επίπεδο της κοινής νομοθεσίας και του Κανονισμού της Βουλής και να αποτυπώνει την ευρύτερη δυνατή συναίνεση γύρω από τον Καταστατικό Χάρτη της χώρας.

Άλλωστε το Σύνταγμα τού 1975, όπως αναθεωρήθηκε το 1986, είναι ένα καλό και επαρκές συνταγματικό κείμενο που στα περισσότερα σημεία του κινείται πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η βιομηχανική κοινωνία έδωσε προ πολλού τη θέση της στη μεταβιομηχανική και ηλεκτρονική κοινωνία της πληροφορίας. Τα ανθρώπινα δικαιώματα εκτίθενται με την εξέλιξη της τεχνολογίας σε νέες απειλές και πρέπει να περιβληθούν με νέες εγγυήσεις.

Η οργάνωση και η λειτουργία της Βουλής πρέπει να διασφαλίζει την κεντρική πολιτική θέση του Κοινοβουλίου υπό τις νέες συνθήκες συγκρότησης και λειτουργίας του κράτους και ενόψει των νέων επικοινωνιακών δεδομένων που δεν επιτρέπεται να αλλοιώνουν τον κοινοβουλευτικό χαρακτήρα του Πολιτεύματος.

Η οργάνωση του κράτους πρέπει να εξυπηρετεί με μεγαλύτερη σαφήνεια τις ανάγκες της αποκέντρωσης και της περιφερειακής ανάπτυξης, κυρίως μέσα από τους ολοκληρωμένους θεσμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η οργάνωση της Δικαιοσύνης πρέπει να εγγυάται όχι μόνο την εξωτερική αλλά και την εσωτερική ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης ως προϋπόθεση για την λειτουργία τόσο του Κράτους Δικαίου όσο και της Δημοκρατίας.

Η συμμετοχή στις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης επιβάλλει να διαμορφωθεί με προνοητικότητα και σαφήνεια μία συνταγματική υποδομή που θα διασφαλίζει την ακώλυτη συμμετοχή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το ΠΑΣΟΚ επαναφέρει, συνεπώς, στην παρούσα Βουλή την πρόταση αναθεώρησης του Συντάγματος που υπέβαλε το 1995 μαζί με τις αιτιολογίες της. Επαναφέρει την πρόταση, όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά την συζήτηση στην Επιτροπή Αναθεώρησης και εμπλουτίστηκε με ορισμένες προσθήκες που έχουν καταστεί στο μεταξύ αναγκαίες ή χρήσιμες.

σχέμoυo

Η αναθεώρηση του Συντάγματος αποτελεί μία σπάνια και κορυφαία στιγμή για τον εκσυγχρονισμό όχι μόνον του Κράτους αλλά και της ίδιας της κοινωνίας. Η ανάληψη της αναθεωρητικής πρωτοβουλίας απαιτεί αίσθηση ευθύνης απέναντι στην ιστορία, αφού η ανανέωση του θεσμικού εξοπλισμού της χώρας συνιστά προϋπόθεση για την αντιμετώπιση των μεγάλων προκλήσεων του επόμενου αιώνα.

Το Σύνταγμα του 1975/86 εγκαινίασε και επισφράγισε την πλέον ομαλή συνταγματική και πολιτική περίοδο που γνωρίσαμε στην ιστορία μας. Οι επιλογές και οι ρυθμίσεις του έθεσαν πράγματι το πλαίσιο για την εύρυθμη λειτουργία του πολιτικού συστήματος και σηματοδότησαν - μετά την εμπειρία της δικτατορίας και μέσα στο κλίμα της μεταπολίτευσης - το τέλος της θεσμικής κακοδαιμονίας του παρελθόντος.

Οι καιροί ανέδειξαν όμως, όπως είναι φυσικό, και νέα προβλήματα, τα οποία δεν ήταν δυνατόν να προβλέψει ο συντακτικός νομοθέτης του 1975.

Η συνταγματική αναθεώρηση που προτείνουμε αποτελεί εγχείρημα ευρείας εμβέλειας. Γι' αυτό είναι ανάγκη να συγκεντρώσει τη συμφωνία ευρύτερων πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων. Η πρωτοβουλία εκδηλώνεται μέσα σ' ένα κλίμα που διευκολύνει αυτή την προοπτική και εγγυάται μία νηφάλια συζήτηση και ένα ανοικτό προβληματισμό για τη διαμόρφωση των καλύτερων επιλογών. Η πρόταση αναθεώρησης συνδέεται άλλωστε με τη δέσμη

νομοθετικών μέτρων που τέθηκαν σε ισχύ τα τελευταία χρόνια ή προετοιμάζονται και θα απασχολήσουν σύντομα τη Βουλή ως νομοθετικό όργανο.

Α' Συνταγματικά Δικαιώματα

Το σύστημα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που καταστρώνει το Σύνταγμά μας συνέβαλε ασφαλώς στη φιλελευθεροποίηση και τον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας μας. Με την εμπειρία είκοσι και πλέον ετών και με δεδομένες τις τάσεις και τις θέσεις της νομολογίας που επεξεργάστηκε τις σχετικές διατάξεις, ήρθε η στιγμή να εξετάσουμε ορισμένες αναχρονιστικές ρυθμίσεις ή κενά και αντιφάσεις του. Και ακόμη, να υποδεχθούμε νέες τάσεις και ιδέες για την ενδυνάμωση της ελευθερίας του πολίτη και τον εμπλουτισμό του κράτους δικαίου, ή να τάμουμε ζητήματα που απασχολούν την νομολογία των δικαστηρίων και υπό το φως της νομολογίας των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων.

Η Αναθεώρηση εκτείνεται ενπρώτοις στην τροποποίηση και συμπλήρωση ρυθμίσεων που είτε υιοθετούσαν αναχρονιστικές επιλογές είτε αποτύπωναν το δισταγμό του συντακτικού νομοθέτη να ενστερνισθεί λύσεις που ανταποκρίνονταν στα δεδομένα μίας σύγχρονης κοινωνίας. Εδώ ανήκουν ιδίως η δυνατότητα καθιέρωσης εναλλακτικής θητείας για τους αντιρρησίες συνείδησης (άρθρο 4 παρ. 6), ο αυστηρός περιορισμός των ατομικών διοικητικών μέτρων (άρθρο 5 παρ. 4), η βελτίωση των εγγυήσεων της προσωπικής ασφάλειας (άρθρο 6 παρ. 4), η κατάργηση της θανατικής ποινής (άρθρο 7 παρ. 3), η περιστολή των περιορισμών του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι των δημοσίων υπαλλήλων (άρθρο 12 παρ. 4) και της πολιτικής τους δράσης (άρθρο 29 παρ. 3), η σύσταση ανεξάρτητης δημόσιας αρχής για την προστασία του απόρρητου των επικοινωνιών και η προσθήκη νέων ρητρών - που πηγάζουν από τη θεωρητική και νομολογιακή επεξεργασία των ισχυουσών διατάξεων - με ευρεία κανονιστική εμβέλεια για την άσκηση με καλύτερους όρους των θεμελιωδών δικαιωμάτων (άρθρο 25 παρ. 1, 5 και 6).

Ιδιαίτερη βαρύτητα αναγνωρίζεται επίσης στην κατοχύρωση ορισμένων νέων δικαιωμάτων και στην υιοθέτηση ρυθμίσεων που αποτελούν έκφραση του

σύγχρονου ευρωπαϊκού συνταγματικού πολιτισμού. Πρόκειται κυρίως για την ηγή εισαγωγή του δικαιώματος πληροφόρησης, που είναι σύμφυτο με την ανάπτυξη της “κοινωνίας της πληροφορίας” (άρθρο 5Α), την προστασία του προσώπου από βιοϊατρικούς πειραματισμούς (άρθρο 5Γ), την προστασία από την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων (άρθρο 9Α), το δικαίωμα απάντησης και η υποχρέωση επανόρθωσης για όλα τα Μ.Μ.Ε. (άρθρο 14 παρ. 5), τις εγγυήσεις διαφάνειας και πολυφωνίας στα Μ.Μ.Ε. (άρθρο 14 παρ. 9), την επέκταση των εγγυήσεων του τύπου και στα ηλεκτρονικά Μ.Μ.Ε. (άρθρο 15 παρ. 1), την συνταγματική κατοχύρωση του ΕΡΣ ως ανεξάρτητης δημόσιας αρχής (άρθρο 15 παρ. 2) και, τέλος, τη διασφάλιση του δικαιώματος επαγγελματικού προσανατολισμού και διαρκούς επαγγελματικής κατάρτισης (άρθρο 16).

Β΄ Οργάνωση και λειτουργίες της Πολιτείας

Η διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης επιβάλλει την συμπλήρωση των διατάξεων που διέπουν τη συμμετοχή της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να αποφευχθούν περιττές νομικές αμφισβητήσεις (άρθρο 28 παρ. 2 και 3).

Η υπερβολική διάθεση πόρων για την εκλογή βουλευτών θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικότερα με την πρόβλεψη έκπτωσης από το βουλευτικό λειτούργημα όσων παραβιάζουν τις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας. Στην πράξη αποδείχθηκε ότι τα μέτρα που προβλέπονται για την καταπολέμηση του παθολογικού αυτού φαινομένου είναι εντέλει απρόσφορα (άρθρο 29 παρ. 2).

Η σύνθετη διαδικασία για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας συνιστά συχνά δοκιμασία για την διαφανή λειτουργία του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος. Η συνταγματική αποστολή του Αρχηγού του Κράτους διαμορφώθηκε οριστικά με την αναθεώρηση του 1986, δοκιμάσθηκε υπό πολλές και ποικίλες κοινοβουλευτικές και πολιτικές συνθήκες στα ένδεκα χρόνια που μεσολάβησαν και αποδείχθηκε απολύτως επιτυχής. Η απλοποίηση συνεπώς της διαδικασίας εκλογής του θα απαλλάξει το πολιτικό μας σύστημα από τριβές και εντάσεις (άρθρο 32). Το γεγονός, ότι η αδυναμία συγκέντρωσης 180 ψήφων κατά την τρίτη ψηφοφορία οδηγεί στην αναγκαστική διάλυση της

Βουλής και σε πρόωρες εκλογές για λόγους ανεξάρτητους από την πορεία της Κυβερνητικής Πολιτικής, δεν ισοσταθμίζεται από την ανάγκη εκλογής Αρχηγού του Κράτους ευρείας αποδοχής, καθώς η επόμενη Βουλή μπορεί να εκλέξει Πρόεδρο της Δημοκρατίας ακόμη και με λιγότερες των 151 ψήφους.

Επίσης στην πράξη αποδείχθηκε η ανάγκη προς διευκρίνιση και συμπλήρωση της ρύθμισης για την αντικατάσταση του Πρωθυπουργού στην περίπτωση που αδυνατεί προσωρινά ή οριστικά να ασκήσει τα καθήκοντά του (άρθρο 38 παρ. 2).

Γ' Ανάδειξη και συγκρότηση της Βουλής

Καθοριστική σημασία για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος των πολιτών και τη συμμετοχή τους στα κοινά έχουν, εκτός των άλλων, οι αρχές της λαϊκής κυριαρχίας, της καθολικής ψηφοφορίας, της ισοδυναμίας της ψήφου καθώς επίσης της ελεύθερης και ανόθευτης εκδήλωσης της λαϊκής θέλησης. Για την ενδυνάμωσή τους προτείνεται η δυνατότητα καθιέρωσης της επιστολικής ψήφου (άρθρο 51 παρ. 4), ώστε οι εκτός επικρατείας πολίτες να ασκούν στην πράξη τα πολιτικά τους δικαιώματα, η διαμόρφωση του εκλογικού συστήματος με βάση τα γενικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα του αναλογικού συστήματος και η ισχύς του για τις μεθεπόμενες βουλευτικές εκλογές (άρθρο 54 παρ. 1), τέλος δε αποσαφηνίζεται η έννοια της απογραφής (άρθρο 54 παρ. 2).

Δ' Βουλή

Ο εκσυγχρονισμός και εξορθολογισμός της νομοθετικής παραγωγής και του κοινοβουλευτικού ελέγχου στο πλαίσιο μίας αναβαθμισμένης Βουλής που βρίσκεται στο θεσμικό επίκεντρο του πολιτεύματός μας, αποτελεί προ πολλού επιτακτικό αίτημα συνυφασμένο με την ανανέωση του πολιτικού συστήματος. Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις υιοθετούνται και στη χώρα μας οι πρόσφατες τάσεις για την αναδιοργάνωση της λειτουργίας της λαϊκής αντιπροσωπείας.

Η επεξεργασία και ψήφιση των νομοσχεδίων κατανέμεται μεταξύ των Επιτροπών (κατ' άρθρον) και της Ολομέλειας της Βουλής (επί της αρχής και στο σύνολο). Η λύση αυτή συνιστά ασφαλώς βαθιά τομή στα νομοθετικά μας

πράγματα. Επίσης θετικές επιπτώσεις αναμένεται να έχουν και οι νέες ρυθμίσεις για τη βελτίωση γενικότερα των όρων της νομοθετικής λειτουργίας της Βουλής, ιδίως για την αντιμετώπιση ενός από τα σοβαρότερα παθολογικά συμπτώματα της κοινοβουλευτικής ζωής μας, την προσθήκη δηλαδή τροπολογιών σε άσχετα νομοσχέδια.

Αλλά και οι νέοι ορισμοί για την εισαγωγή και συζήτηση του προϋπολογισμού αποτελούν σαφή πρόοδο για την άνετη διαμόρφωση μίας κορυφαίας απόφασης με καθοριστικές επιπτώσεις σε όλους τους τομείς της ζωής μας. Τέλος, ο επαναπροσδιορισμός των κωλυμάτων και των ασυμβιβάστων υπό τις νέες συνθήκες που προσδιορίζουν τις οικονομικές λειτουργίες ενός σύγχρονου κράτους, θα συμβάλλει στην επίλυση προβλημάτων που σκιάζουν συχνά το πολιτικό μας σύστημα.

Ε΄ Κυβέρνηση

Στο κεφάλαιο αυτό το ζήτημα που δημιούργησε τις περισσότερες τριβές και εντάσεις υπήρξε η ρύθμιση για την ποινική ευθύνη των υπουργών (άρθρο 86). Η ανάγκη δραστηκής αναμόρφωσης του θεσμού αποτελεί κοινό τόπο. Η σύμπραξη Βουλής και Δικαιοσύνης όπως και όλη η σχετική διαδικασία πρέπει να διαμορφωθούν, ώστε να εναρμονίζονται προς τις απαιτήσεις μίας δικαιοκρατούμενης δημοκρατικής Πολιτείας.

Ο σύνθετος χαρακτήρας που εμφανίζουν συχνά τα προβλήματα στην εποχή μας επιβάλλει τη δημιουργία συμβουλευτικών οργάνων προς υποβοήθηση του έργου της Κυβέρνησης. Ενόψει της τάσης αυτής, προτείνεται η σύσταση Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (άρθρο 82) και Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής (άρθρο 83).

ΣΤ΄ Δικαστική εξουσία

Το Σύνταγμα του 1975/86 περιλαμβάνει μία δέσμη κανόνων που, στο πλαίσιο των θεμελιωδών αρχών της διάκρισης των λειτουργιών και του κράτους δικαίου, διασφαλίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης. Περιλαμβάνει όμως και αμφιλεγόμενες επιλογές οι οποίες, κατά

την εικοσαετή εφαρμογή του Συντάγματος, αποτέλεσαν συχνά αντικείμενο έντονης κριτικής και προκάλεσαν δυσλειτουργίες. Οι συνθήκες έχουν ασφαλώς ωριμάσει για μία ριζική τομή στον χώρο της δικαιοσύνης, η οποία πρέπει να επέλθει με αναθεώρηση του Συντάγματος καθώς στα σχετικά ζητήματα τα περιθώρια του κοινού νομοθέτη είναι ελάχιστα.

Βασικοί στόχοι πρέπει να είναι αφενός η ενίσχυση της εξωτερικής ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, δηλαδή η ανεξαρτησία της απέναντι στη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία, και αφετέρου η θωράκιση της εσωτερικής ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Γι' αυτό αναμορφώνεται το υπηρεσιακό καθεστώς των δικαστικών λειτουργών, ώστε να επιτελούν την αποστολή τους ουσιαστικά αδέσμευτοι. Επίσης, με νέες ρυθμίσεις επιδιώκεται η ορθολογικότερη οργάνωση της δικαιοσύνης και η σαφέστερη οριοθέτηση των επιμέρους κλάδων της.

Ιδιαίτερα πρέπει να επισημανθούν οι νέοι όροι για τη συγκρότηση του αρμόδιου οργάνου που συμπράττει στην επιλογή των μελών των ανωτάτων δικαστηρίων (άρθρο 90 παρ. 2), η νέα σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου (άρθρο 90 παρ. 1) και η νέα ρύθμιση για την προσήκουσα μισθολογική μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών (άρθρο 88 παρ. 2).

Σημαντική καινοτομία συνιστά, επίσης, η ανάθεση του ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων που ασκείται από την Ολομέλεια του αρμόδιου κάθε φορά ανωτάτου δικαστηρίου, προκειμένου να επιταχυνθεί η επίλυση των συνταγματικών διαφορών και να περιβληθεί αυτή με το κύρος της Ολομέλειας του δικαστηρίου (άρθρο 100).

Ζ' Οργάνωση της Διοίκησης

Οι διατάξεις που διέπουν την τοπική αυτοδιοίκηση πρώτου και δεύτερου βαθμού επιτρέπουν την απρόσκοπτη ανάπτυξή της. Η μεγαλύτερη συγκεκριμενοποίησή τους είναι ωστόσο επιβεβλημένη, ώστε αφενός να ενισχυθεί περισσότερο η τοπική αυτοδιοίκηση και αφετέρου να καταστεί ευχερέστερη η οριοθέτησή της με την αποκεντρωμένη κρατική διοίκηση (άρθρο 102).

Οι αμφισβητήσεις σχετικά με τη στελέχωση της διοίκησης και του ευρύτερου δημόσιου τομέα έχουν προσλάβει, ως γνωστόν, ενδημικό χαρακτήρα. Άνκαι η λειτουργία του ΑΣΕΠ έχει συμβάλλει αποφασιστικά στην άμβλυνσή τους, είναι αναγκαία η πρόβλεψη πρόσθετων εγγυήσεων που θα περιβάλλουν με κανόνες συνταγματικής περιωπής τις αρχές και τον πυρήνα του ν. 2190/94. Με αυτές θα πρυτανεύσει η αξιοκρατία για τον διορισμό και την πρόσληψη στη διοίκηση και, αντίστοιχα, το δημόσιο τομέα και θα υποστεί καίριο πλήγμα το πελατειακό σύστημα. Η καθιέρωση του Συνηγόρου του Πολίτη, ως ανεξάρτητης δημόσιας αρχής, έρχεται να εμπλουτίσει και να προσδώσει πιο ουσιαστικό περιεχόμενο στην αρχή του κράτους δικαίου (άρθρο 103).

Η' Ειδικές Διατάξεις

Η επιτυχής λειτουργία του Συμβουλίου του Αποδήμου Ελληνισμού αποτελεί πρόκριμα για την καλύτερη οργάνωση του. Σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση συνιστά η ίδρυση της «Συνέλευσης του Ελληνισμού», που θα συσπειρώσει όλους τους ανά τον κόσμο Έλληνες και θα τους δώσει τη δυνατότητα να συμβάλλουν στην προβολή του πολιτισμού μας και την ενεργότερη παρουσία της Ελλάδας στη διεθνή κοινωνία (άρθρο 108). Τέλος, προστίθεται νέα διάταξη που διευκρινίζει το καθεστώς της «βασιλικής περιουσίας» προς άρση κάθε αμφισβήτησης (άρθρο 111).